

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU

Estonian Council of Churches

Siseministeerium

Teie 23.10.2024 nr 1-6/3047-1

Meie 13.11.2024 nr 1-10.1/

Eesti Kirikute Nõukogu arvamus Kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud siseminister Lauri Läänemets

Eesti Kirikute Nõukogu mõistab Vabariigi Valitsuse püüdlusi Eesti riigi iseseisvuse ja rahva turvalisuse tagamisel, mis on ka käesoleva seadusemuudatuse eesmärk. Samas peab Eesti Kirikute Nõukogu oluliseks, et kirikute ja koguduste seaduse (edaspidi: KiKoS) muutmise seaduse eelnõus arvestatakse meie alljärgnevate ettepanekutega:

1. Eelnõu punkti 2 kohaselt muudetakse KiKoS § 3 ja täiendatakse seda lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kirik, kogudus, koguduste liit ja klooster ei või juhendada oma tegevuses välisriigi isikust, institutsioonist või ühendusest ega olla põhikirjaliselt, usutunnistuselt või õpetuslikult temaga seotud, kui see isik, institutsioon või ühendus:

- 1) kujutab ohtu Eesti avalikule või põhiseaduslikule korrale;*
- 2) toetab sõjalist agressiooni või kutsub üles sõjale, terrorikuriteole või muul viisil relvajõu kasutamisele või vägivallale või*
- 3) on oma tegevuses vastuolus rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetega.“;*

Arvame, et mõistame, mida eelnõus mõeldakse põhikirjalise või muudest dokumentidest tuleneva seotuse all, kuid leiame, et sättes nimetatud usutunnistuslik või õpetuslik seos on oma olemuselt liiga lai ja jääb ebamääraseks.

Eelnõust ega ka eelnõu seletuskirjast ei tulene, mida täpselt mõeldakse sättes toodud usutunnistusliku või õpetusliku seose all. Samuti ei ilmne, kuidas mõõdetakse seda, kas usuline ühendus on usutunnistuslikult või õpetuslikult

seotud sättes loetletud isiku, institutsiooni või ühendusega. Ka jääb arusaamatuks, kuidas usuline ühendus peaks sellise seotuse ilmnemisel usutunnistuslikud või õpetuslikud seosed katkestama või peatama.

Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikud on Piibli õpetuse ja ajalooliselt sõnastatud usutunnistuste kaudu seotud väga paljude teiste kirikutega üle maailma. Samuti on mitmed Eestis tegutsevad kirikud ja koguduste liidud osaks ülemaailmsetest kirikutest, liitudest ja ühendustest või kuuluvad oikumeenilistesse kogudesse (nt Kirikute Maailmanõukogu, Euroopa Kirikute Konverents, jne), kuhu kuulub sadu teisi kirikuid. Mitmetega nendest tunnistatakse usku sama usutunnistuse alusel ja jagatakse sama õpetust. Ühegi samasse oikumeenilisse kogusse kuuluva kiriku, koguduse, kloostri või koguduste liidu seotust või koostööd oma asukohamaa poliitiliste võimudega ega ka ühegi nende kirikute esindajate väljendatud seisukohti ei ole Eesti Kirikute Nõukogul ega selle liikmeskirikutel võimalik kontrollida ega mõjutada.

KiKoS muudatuse seadustamine loob juba kehtima hakkamisel olukorra, kus Eestis tegutsev kirik, kogudus, klooster või koguduste liit võib sattuda tahtmatult ja endast sõltumatult olukorda, kus tekib vastuolu nimetatud seadusesättega.

Tulenevalt eelnevast teeme ettepaneku kustutada paragrahvi 3 lõikest 2¹ sõnad *“usutunnistuselt või õpetuslikult”*.

2. Palume täiendada eelnõu punkti 4 sõnastust lisades lõigu lõppu täiendava lause:

„Usuühingu põhikirja või muude dokumentide seaduses sätestatud nõuetele vastavuse kindlakstegemiseks pöördub Tartu Maakohtu registriosakond (edaspidi registripidaja) seisukoha saamiseks ministeeriumi poole, kelle valitsemisalas on usuliste ühendustega seotud asjade korraldamine, ning vajadusel pikendab kandeavalduse läbivaatamise tähtaega kuni kolme kuuni. Ministeerium kaasab usuühingu põhikirja või muude dokumentide seaduses sätestatud nõuetele vastavuse kindlakstegemiseks eksperte.”;

Tehtud muudatus on vajalik selleks, et tagada usuliste ühenduste dokumentide menetluse osas piisav ekspertiis, mida kõigil ministeeriumi ametnikel ega ka kohtunike abidel paraku ei ole.

3. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu punktis 13 toodud § 20 lg 4 selliselt, et oleks üheselt aru saada, et sättes toodud nõude rikkumisel (vaimuliku tiitli õigustamatu kasutamine) on usuorganisatsioonil õigus pöörduda kohtusse. Juba praegu on praktikas tõusetunud küsimus, kuhu saab usuline ühendus mõnes seadusesättes toodud õiguste rikkumise korral pöörduda (nt vaimuliku teenistusrüütluse õigustamatu kasutamine KiKoS § 21 lg 2). Leiame, et meie poolt pakutud täiendus toob selles küsimuses selguse.

4. Teeme ettepaneku muuta läbivalt eelnõus kasutatud terminit „*rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetega*“ ning asendada see Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 3 kasutatud terminiga „*rahvusvahelise õiguse normidega*“.

Senine välja pakutud sõnastus on liiga lai ja puudub piisav konkreetsus. Leiame, et meie pakutud muudatus on sisult selgem ja piiritletum ning lisab konkreetsust.

Nagu eespool öeldud, Eesti Kirikute Nõukogu püüab mõista Vabariigi Valitsuse eesmärki, mida käesoleva seaduse muutmiselega püütakse saavutada. Eesti Kirikute Nõukogul kui ka selle liikmeskirikutel on Piiblil põhinevad ajaloo jooksul välja kujunenud õpetuslikud seisukohad mitmetes ühiskonda puudutavas küsimuses (nt suhtumine aborti, eutanaasiasse, samasooliste abieluga seotud küsimustesse jne). Mitmetes nendes küsimustes on kiriku õpetuslikest seisukohtadest erinevalt oma seisukoha kujundanud või kujundamas ka Eesti riik.

Seni on riik kirikute autonoomiat oma õpetust ise kujundada ja järgida austanud ja aktsepteerinud ning ei ole kiriku siseelu õpetuslikku, administratiivsesse ega kanoonilisse korraldamisse sekkunud. Käesolev seaduse muutmise algatus teeb Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute esindajad murelikuks ja ettevaatlikuks, sest tajume kirikute autonoomsesse elukorraldusse sekkumise ohtu.

Euroopas on juba riike, kus on märgata arenguid, mille tulemuseks on kristlaste ja kirikute esindajate usu- ja sõnavabaduse piiramine või liikmete karistamine oma usuliste veendumuste rahumeelse väljendamise pärast. Seepärast kutsume Vabariigi Valitsust ja Riigikogu hoiduma sellistest sammudest, mis võivad ohustada individuaalset ja kollektiivset usu-, sõna- ja väljendusvabadust Eesti Vabariigis.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Peapiiskop Urmas Viilma
Eesti Kirikute Nõukogu president